

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrlometodějská teologická fakulta

Katedra křesťanské sociální práce

Bakalářská práce

2017

Michael Novák

Katedra křesťanské sociální práce
Mezinárodní sociální a humanitární práce

Michael Novák, DiS.

Stigmatizace imigrantů:

případová studie migrantů z Marsa Open Centra na Maltě

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Agnieszka Zogata Kusz,
Ph.D

2017

Prohlášení

„Prohlašuji, že jsem práci vypracoval samostatně na základě použitých pramenů a literatury uvedených v bibliografickém seznamu.“

V Olomouci dne 27. 6. 2017

.....
Michael Novák

Rád bych na tomto místě poděkoval své vedoucí práce Mgr. et Mgr. Agnieszce Zogatě Kusz, Ph.D. za poskytování cenných rad a připomínek. **DĚKUJI**

Obsah

Úvod.....	4
1 Migrace na Maltě	6
1.1 Historie	7
1.2 Současná situace	8
1.3 Sociokulturní podmínky na Maltě	9
1.4 Foundation for shelter and support to migrants	10
1.5 Postoje k cizincům	11
1.5.1 Tolerance	12
1.5.2 Stereotyp a předsudek	13
2 Stigmatizace.....	15
2.1 Stigma.....	15
2.2 Sociální stigmatizace.....	16
2.3 Sociální exkluze	17
3 Výzkumná část.....	20
3.1 Cíl výzkumu a výzkumná otázka.....	20
3.2 Metodologie.....	20
3.2.1 Výběr výzkumného souboru	20
3.2.2 Metoda sběru dat	21
3.2.3 Metoda zpracování a fixace dat.....	22
3.2.4 Reflexe vstupu do terénu.....	23
3.3 Analýza dat	24
3.3.1 Kódování	25
3.3.2 Kategorie	25
3.4 Výsledek analýzy dat	25

3.4.1	Zaměstnání	25
3.4.2	Bydlení	28
3.4.3	Přístup na veřejné akce	30
3.4.4	Veřejná doprava.....	31
3.4.5	Neochota maltských institucí	32
3.4.6	Sociální kontakt	34
3.5	Shrnutí analýzy dat.....	35
3.6	DISKUZE	37
4	Závěr.....	38
	Zdroje.....	40

Úvod

V rámci mého studia na CARITAS – Vyšší odborné škole sociální Olomouc jsem měl možnost odcestovat na půlroční pracovní stáž na Maltu. Foundation for shelter and support to Migrants na Maltě, která poskytovala jídlo, ubytování a sociální poradenství pro nově příchozí migranty. Jako člověk, který se do té doby dovídal o migrační problematice především z médií, jsem nahlížel na migranty jako na lidi, kteří jsou nevzdělaní a nepřizpůsobiví. Časem, strávený s migranty, jsem ovšem pochopil, že to jsou často velice přátelští lidé, kteří jsou motivováni pracovat a učit se novým věcem. Jejich vůle začlenit se do naší společnosti je dána také tím, že tito migranti podstupují velký risk v podobě dlouhé a nebezpečné cesty, kterou musí zdolat pro to, aby se dostali na vytoužený evropský kontinent. Začátky pro každého migranta jsem obzvláště těžké. První týdny a měsíce jsou držení v detenci, kde jsou drženi mimo společenské dění, čekající na přidělení pobytového statusu. Po propuštění z detence je čeká první kontakt s realitou na Maltě, většina z nich putuje právě do center, které jim pomáhají zajistit stravu, ubytování a sociální poradenství. Vše už je ovšem na migrantech, jak aktivně se zapojí do společnosti, jak aktivně si budou hledat práci, kolik času stráví v centrech atd. Přichází také první kontakt s maltskou společností, maltským způsobem myšlení, maltskou kulturou. To přináší mnohá úskalí, neboť ne všichni migranti si zvyknou na Maltu, a ne všichni Malt'ani si zvyknou na nově příchozí migranty. Vzniká tzv. interakce kultur, což s sebou přináší i negativní jevy jako jsou předsudky, stereotypy, diskriminaci a další. Po dobu šesti měsíců jsem měl příležitost seznámit se skutečnými problémy, které řeší migranti v Open Marsa Centru, tudíž jsem se rozhodl v rámci mé bakalářské práce, zaměřit se na diskriminaci, která dle mého názoru souvisí se stigmatizací migrantů pobývajících v Open Centru. Zároveň si však uvědomuji, že tento můj názor může být z velké části subjektivní a sugestivní, právě proto, že většinu času jsem strávil pouze s klienty Marsa Open Centra. V této práci bych chtěl především poukázat na nelehký život migranta, který se může v některých chvílích cítit opuštěn a svým způsobem diskriminován ze strany majoritní společnosti. Protože považuji sociální stigmatizaci za velice závažný fenomén, přinášející životní diskvalifikaci zasahující do různých oblastí života stigmatizovaného jedince, rozhodl jsem se ve své práci věnovat této problematice. Cílem, kterým se tato práce bude

zabývat, je zjistit v jakých oblastech se migranti z Marsa Open Centra cítí být diskriminováni ze strany maltské veřejnosti. Věřím, že nahlédnutí do života klientů Marsa Open Centra může přinést mnoho podnětů k přemýšlení a zkoumání.

1 Migrace na Maltě

První kapitola mé bakalářské práce se bude zabývat tématy, které úzce souvisejí s problematikou migrantů na Maltě. Pro kontext mého tématu, tedy Stigmatizace migrantů na Maltě, je potřebné, abychom si připomněli stručnou historii migrace na Maltě. Dle mého názoru je nutné připomenout také fakt, že migrace na Maltu je dlouhodobou skutečností a není to pouze otázka posledních měsíců či let.

Po této kapitole následuje přiblížení současné migrační situace, která panuje na Maltě. Touto kapitolou bych chtěl poukázat na momentální stav migrantů na Maltě či zásadní změny v migrační politice, které se mohou dotknout všech nově příchozích migrantů. V rámci těchto dvou kapitol tedy získáme přehled o migraci na Maltě, jak z historického hlediska, tak i ze současné situace, což nám napomůže k hlubšímu porozumění problematice stigmatizace migrantů na Maltě.

V další kapitole se budeme stručně zabývat kulturou, tohoto ostrovního státu. Dle mého názoru je nutné znát kulturní prostředí země, ve které migranti hodlají pobývat. Právě odlišnost kultur může mít za následek nepochopení mezi migrantem a maltským občanem. Pro klienty pobývajících v Marsa open centru je tedy potřeba znát základní sociokulturní podmínky na Maltě. V této kapitole tudíž, pro čtenáře, shrnu podstatné kulturní znaky této země.

Další částí první kapitoly se zaměřím na organizaci, která spravuje pobytové zařízení Marsa Open centrum. Získáme tedy přehled o zařízení, které má za úkol migranty začlenit do společnosti prostřednictvím sociálního poradenství a integračních kurzů. Co se týče výzkumného vzorku, vybral jsem právě klienty z Marsa open centra. Dle mého názoru je potřebné vědět, z jakého prostředí klienti na Maltě vycházejí a jakou roli hraje ve společnosti na Maltě. Myslím si tedy, že představení tohoto centra je kontextuálně na místě.

Poslední část první kapitoly věnuji obecným popisem možných postojů k cizincům. Tuto kapitolu jsem především zvolil pro detailnější porozumění vztahu mezi majoritní společností a cizinci, což je pro můj výzkum zásadní.

1.1 Historie

Pro hlubší porozumění historie migrace na Maltu je důležité zmínit zeměpisnou polohu ostrova, který sloužil jako tranzitní bod pro migrační proudy z Afriky do Evropy. Malta se rozprostírá podél přírodní migrační cesty z Jihu (Afrika, Střední východ) do Evropy. Toto může sloužit jako vysvětlení velkého počtu cizinců, kteří se objevují na Maltě od konce roku 1980. Je zajímavé, že většina migrantů uvedla, že Malta nebyla jejich cílová země a ocitli se tam spíše náhodou (jejich lodě se převrhly ve Středozemním moři či coby oběti obchodu s lidmi, byli zanecháni převaděči na pobřeží) nebo naopak úmyslně s cílem najít trasu k evropskému pobřeží. Podle zpráv ECRI (European commission against Racism and Intolerance) v důsledku migrace z Libye do Evropy přistanou ročně u maltských břehů migranti bez dokumentů, odpovídající přibližně 0,5 % celkové populace. Maltská vláda na tuto skutečnost reagovala opatřením systematického uvěznění všech migrantů, což se některým jevilo jako nerespektování práv migrantů, ale hlavně na nahlížení na tyto lidi jako na delikventy a navyšuje negativní vnímání zadržených migrantů ze strany majoritní společnosti. (Cassar 2013: 14)

V roce 1975 zakusila Malta příliv přistěhovalců. Během této doby se Malta potýkala s problémy, které tento stát řeší také dnes v oblasti nelegálního přistěhovalectví. Hlavní skupiny přistěhovalců tvořili britští osadníci, indiští obchodníci a libyjské učitelé. V posledních letech se Malta znovu potýká s vysokým přílivem přistěhovalců. V roce 2003 až 2007 se příliv migrantů ztrojnásobil ze 496 na 1800 (Ellol 2010: 8). Do roku 2008 připlulo ze severní Afriky 84 lodí, které přeplavily 2775 osob. Maltská vláda, na zvyšování migračních toků, reagovala uzavřením přístavů a EU vyhlásila Maltu za uzavřenou zemi, která nepovolila vstup plavidel do země. V roce 2009, kdy přístavy byly uzavřené, se počet přistěhovalců značně snížil. Následky arabského jara a vznikajících konfliktů na území Sýrie a Libye donutilo vládu a Evropskou unii k obnovení migrační politiky a znovu zpřístupnění maltských přístavů pro lodě ze Severní Afriky. Od roku 2010 přibýval počet žádosti o azyl od libyjských a syrských migrantů. Malta tedy znovu začala přijímat migranty (předpokládalo se, že především občany Libye a Sýrie), ale realita byla odlišná od těchto představ. Lodě, přijíždějící ze severní Afriky, přivážely také mnoho jiných etnických skupin (přistěhovalci z Etiopie, Eritreje, Jižního Súdánu a jiné), což vyvolalo značnou nevoli

jak ve veřejném, tak politickém sektoru. (Debolo 2013: 9) V těchto časech byla otázka migrace velkým tématem pro maltskou veřejnost, politiky i EU. Celkový počet přistěhovalců po roce 2010 se rychle navyšoval. Od roku 2015 byl počet migrantů na Maltě 24 053, tedy 5% z celkové populace. V posledním desetiletí byla Malta jako země nečekaně zatížena přistěhovalci. Jako země Malta neměla dostatečné zdroje, prostor nebo zásoby, které by zaštitovaly lidi, kteří vstoupili do země. Když přistěhovalci přijeli na Maltu, byli zadržováni po dobu, až 12 měsíců v detenčních zařízeních, do té doby, než jim bude přidělen pobytový status na základě slyšení. Slyšení může rozhodnout, zda je osoba jedním ze čtyř stavů. Mohou existovat uprchlíci, subsidiární ochrana, nelegální migranti nebo dočasná humanitární ochrana. Utečenec je osobou, která má status pobývání na Maltě se svobodou pohybu, obnovitelnými pobytovými dokumenty a přístupem k něčemu, co má maltský rezident. Postavení podpůrné ochrany je mnohem širší, zavedlo se v roce 2008 a poskytuje lidem dočasnou humanitární ochranu a je určeno lidem, kteří se nemohou bezpečně vrátit do své rodné země. Stav neregulérního migrujícího pracovníka je určen, pokud předchozí nejsou uvedeny. V mimořádných případech se dočasný humanitární status uděluje, pokud není splněn žádný z výše uvedených stavů, ale osoba potřebuje zvláštní ochranu. (Camillieri 2015:36) Od roku 2016 se detenční zařízení na Maltě úplně zrušilo a migranti po příjezdu stráví v zadržovacím zařízení maximálně 2 týdny. Byl to výsledek velké snahy neziskových organizací sídlících na Maltě, právě ony zapříčinily zrušení detence migrantů.

1.2 Současná situace

Malta se v současné době nepotýká s vysokým přílivem migrantů, tak jak tomu bylo v nedávných letech, ovšem otázka přistěhovalectví je na Maltě stále aktuální. Navzdory tomu, že Malta za rok 2016 přijala až osminásobně méně než v předchozích letech, maltská společnost je stále, dle maltských průzkumů, znepokojena otázkami přistěhovalectví, uvádí to průzkum Eurobarometru zveřejněný v září roku 2016. V průzkumu, který provedl Misco v listopadu 2016, výsledky ukazují, že polovina z 510 respondentů z Malty uvedla přistěhovalectví jako jeden z hlavních problémů, kterým čelí ostrov (Times of Malta, 2016)

V rámci maltského prohlášení učiněno členy Evropské rady, které proběhlo na začátku roku 2017, se političtí aktéři zabývali současnou migrační politikou proloženou statistikami z minulých let.

„Jedním z klíčových prvků udržitelné migrační politiky je zajištění účinné ochrany naší vnější hranice a zastavení nelegálních migračních toků směřujících do EU. Ve srovnání s rokem 2015 klesl v roce 2016 počet příchozích osob na jednu třetinu. Pokud jde o trasu přes východní Středomoří, je nadále vystavena tlakům, avšak počet příchozích osob zaznamenaný v posledních čtyřech měsících roku 2016 byl ve srovnání se stejným obdobím roku předchozího o 98 % nižší. Nadále jsme odhodláni prosazovat prohlášení EU a Turecka a plné a nediskriminační provádění všech jeho aspektů. Dále uvádíme, že vzhledem k situaci, kdy v roce 2017 již přišly o život další stovky lidí, jsme i s ohledem na blížící se jaro odhodláni přijmout další opatření s cílem výrazně omezit migrační toky na trase přes centrální Středomoří.“ (Malta Declaration, 2017)

Na závěr této podkapitoly si dovoluji citovat odstavec článku dobrovolnice Marie-Claire Dimech Debono, která na Maltě působila jako dobrovolnice v rámci organizace Člověk v tísni v období roku 2014-2015:

„Mnoho Malťanů prohlašuje, že nejsou rasisty. Pokud s nimi ovšem na toto téma diskutujete, vždy najdete nějaké to “ale” v jejich větách. Věty se mohou různit od “Nejsem rasista, ale nechtěl bych, aby můj syn/moje dcera chodil/a s muslimem” nebo “Nejsem rasista, ale nikdy bych neměl přítele mezi migranty”. Tak řekněme tedy, že to není rasismus, ale určitě je to přinejmenším lhostejnost-netečnost-nevšímavost, jak chcete.“ (Člověk v tísni, 2015)

1.3 Sociokulturní podmínky na Maltě

Kultura na Maltě je výsledkem mnoha různých společností, které se dostávaly do styku s maltskými ostrovy, včetně sousedních zemí, kulturních národů, která po dlouhou dobu vládla na Maltě. Moderní maltská kultura je velmi tradiční, tvořena přesvědčením a praktikami, které vyústili z dlouhodobého procesu adaptace a asimilace jiných společenství v průběhu času. Dle Carmela (2010: 17) byli maltští obyvatelé vždy trochu izolováni a jako menší stát stále trpí komplexem podřazenosti na mezinárodní úrovni. Williams (2009:22) si myslí, že o to víc tedy Malťani mohou být hrdí na svůj původ a nebojí se to dávat najevo. Když Malta vstoupila do EU, zvýšil se také počet cizinců, protože Malta se zavázala otevřením hranic. Mnoho místních však je toho

názoru, že vstoupením do Evropské Unie Maltě ublížil, neboť EU dostatečně nepomáhá v řešení problémů, které se odehrávají na Maltě, ale mají dopad na celou Evropu. Za příklad dává autor Williams (2009:31) problém přívalu imigrantů, kteří denně připlouvají k maltským břehům. Mnoho Malt'anů se obávají ztráty identity vlivem růstu počtu migrantů. Na Maltě převažuje středozezemská kultura, která je tvořena také známkami britského vlivu. Největším strážcem národních tradic je katolická církev, přibližně 97 procent obyvatelstva vyznává římskokatolickou víru. Katolická církev je zakotvena v ústavě a hraje důležitou roli také v životě a politice. Rozvody byly dlouhou dobu nezákonné, potraty jsou stále zakázané. Většina obyvatel žije na hlavním ostrově Malta, převážně ve městě. Hustota zalidnění na Maltě sčítá téměř 1321 obyvatel na km², tedy největší v EU a osmá největší na světě. Přes devadesát procent obyvatelstva žije ve městech.(Jens, Berg 2010: 43)

1.4 Foundation for shelter and support to migrants

Na úvod je třeba zmínit, že tato organizace ukončila v roce 2016 své působení v Marsa open centru, a to z důvodu nedostatečného počtu migrantů. Všichni klienti byli přemístěni do největšího open centra na Maltě, Hal-Far. Organizace byla založena v roce 2010 za účelem poskytnutí přechodného přístřeší a podpůrných služeb žadatelům o azyl a lidem s mezinárodní ochranou. Jednalo se o nevládní neziskovou organizaci, která byla financována prostřednictvím finančních darů či materiální pomoci. Posláním této organizace bylo provádět pravidelný výzkum ubytovacích zařízení pro uprchlíky a žadatele o azyl a výsledky takového výzkumu částečně přispívat k formování národní politiky. (FSM Malta, 2013).

Jejich hlavním cílem bylo, jak již bylo uvedeno, podílet se na zlepšování životní úrovně žadatelů o azyl a lidem s mezinárodní ochranou prostřednictvím zajištění ubytování na přechodnou dobu (obvykle maximálně 1 rok). FSSSM se také snažila podporovat soudržnost a partnerství mezi žadateli o azyl. Organizace se často zabývala prosazováním lepší komunikace a tolerance mezi rozdílnými kulturami a na zvyšování povědomí veřejnosti o potřebách a právech příslušníků třetích zemí (FSM Malta, 2013)

Hlavní činností FSSSM byla správa ubytovacího zařízení pro uprchlíky Marsa open centra. Jednalo se o jedno z devíti podobných zařízení, které jsou na Maltě zřizované buď vládou, nebo církví a financované z vládních prostředků. Kapacita zařízení byla zhruba 500 míst a obyvatelé pocházeli z devatenácti různých zemí Afriky,

převážně z Libye, Somálska, Etiopie, Eritreji a Súdánu. (FSM Malta, 2013)
V podmínkách tohoto centra byly kromě ubytování, jeho obyvatelům nabízeny tyto služby:

Vzdělávací kurzy – výuka angličtiny, kurzy PC, interkulturní

Sociální poradenství – základní sociální poradenství, psychosociální podpora

Zdravotnické služby – poskytování zdravotní péče potřebným migrantům šest dnů v týdnu.

Stravování – dvakrát denně jednu porci jídla zdarma. Tato služba měla zajistit podporu těm, kteří nemají dostatek financí, aby si jídlo opatřili sami. (FSM Malta, 2013)

Na závěr této kapitoly je nutno zmínit, že část veřejnosti silně usilovala o zrušení tohoto centra, která v roce 2010 vznikla v rámci migrační politiky EU. Pro část veřejnosti bylo Marsa Open Centrum symbolickým místem vstřícné migrační politiky Evropské unie, která se spolupodílí na přijímání nových migrantů do Evropy. Během let 2011-2016 byly vedeny tři demonstrace právě proti fungování Marsa Open Centra. (Times of Malta, 2016). Je možné, že tyto protiuprchlické nálady byl jedním z argumentů pro zrušení tohoto centra. V další kapitole si vysvětlíme, jaké postoje k cizincům může většinová společnost zaujmout.

1.5 Postoje k cizincům

Samotný termín postoj můžeme chápat jako individuální sklon reagovat určitým způsobem, který se může vyznačovat hodnotícím charakterem. Postoje tedy mohou být pozitivní či negativní. (Disman 2002: 330). Vznikající postoje nejsou náhodné, ale jsou tvořeny důsledky životních situací. Osoba si tedy na základě životních zkušeností a hodnost vytváří určité názory na danou věc, tedy postoje. Dlouhodobost vzniku je i důvodem relevantní stálosti postojů, jež není nijak překvapující. Je tedy absurdní si myslet, že by člověk změnil své přesvědčení náhle po objevení nové skutečnosti. Obzvláště pevné se jeví postoje vůči příslušníkům etnických skupin, jejichž výzkumu se práce věnuje. Při detailnější pohledu je zřejmé, že postoje se skládají z více složek. První složka se nazývá kognitivní, kterou můžeme označit také jako smýšlení. Charakteristické pro ni je přítomnost stereotypů v mysli daného člověka, která by se v kontextu této práce dala uvést příkladem stereotypů vůči klientům Marsa open centra na

Maltě. Druhá složka je nazvána emotivní, neboli afektivní (Dissman, 2002: 335). Ta obsahuje převážně emociální podmíněnost postoje vůči jakémukoliv členu etnické skupiny, aniž by se občan s daným postojem dotyčného člena znal. „Důvodem je pouze to, že dotyčný náleží k určitému národu a jsou mu připisovány záporné nebo kladné vlastnosti u daného národa apriori předpokládané“ (Novák, Capponi in Morávek, 2004: 11). Třetí složka se projevuje především při styku člena majoritní společnosti se členem jiné skupiny, v kontextu s mou prací tedy s klientem Marsa open centra. Jde o chování vůči této osobě, ale také o politické preference, které člověk z majoritní společnosti projevuje, jako například podpora různých politických stran, které se hrdě hlásí k vlastenectví či ochraně národních hodnot. Postoje lze také dělit, přičemž nejjednodušší dělení můžeme najít na ose pozitivní – neutrální – negativní. Ať je však náhled na minoritní skupiny jakýkoliv, všechny vznikají během procesu socializace, při němž člověk utváří svůj vlastní pohled na svět, přičemž v případě postojů je důležitá především společensko-normativní rovina učení, kterou mu nabízí jeho kulturní prostředí, ve kterém vyrůstá. Nutné pro pochopení utváření názorů na menšiny je ovšem i skutečnost, že se jedná o zcela subjektivní záležitost – tedy utváření postojů na základě vlastních skutečností (Dissman, 2002: 333-334).

1.5.1 Tolerance

Pojem tolerance lze vysvětlit jako postoj pramenící z nadřazenosti, avšak spíše se jedná o „neradostné uznání rozdílnosti, která mu připravuje nepříjemnosti“ (Montagu in Šmausová, 1999: 443). Tolerance tedy připouští odlišnost druhých lidí, ale v žádném případě to neznačí, že tyto rozdílnosti jsou vyzdvihovány či a priori pozitivně chápány. Kabela (2002:20) definuje toleranci jako snášenlivost, respekt před jinověrcem namísto konfliktu snahu dojít ke kompromisu. Podstatou tolerance je relativismus, který pod pláštěm rovnosti hodnot či morálních principů, ale i politických postojů či názorů nechává prostor pro vytváření určitých subjektivních pravd, jejichž respektování je nutné na základě sebeurčení. Je ovšem zase čistě subjektivní pocit, kdy je tolerance potřebná a kde už škodí, nakolik by mělo být tolerováno chování určitých skupin, a nakolik naopak toto chování neumožňuje majoritní společnosti žít takový život, jaký si představuje, či zda dokonce majoritě neškodí. Je možné tvrdit, že právě toto hledání hranice tolerance by bylo možné profilovat v dnešní době určité skupiny, které se staví proti minoritě.

1.5.2 Stereotyp a předsudek

Již předem zmíněným pojmem socializace se u člověka utvářejí stereotypy. Jde o vztahování různých vjemů z života, které jsou určovány na ose dobra vs. Zla, jež dané osobě později vyprodukuje v závislosti na získaných hodnotách různé stereotypy. Jejich systémy pak ovlivňují naše smýšlení, jelikož nám usnadňují rychlost úsudku, který si vytváříme na určité lidi či skupiny. Na základě stereotypů jsou vytvářeny předsudky. Ty můžeme definovat jako iracionální, a především apriorní představy vůči druhým skupinám. Tyto vlastnosti předsudku vybavují člověka značnou odolností vůči změnám, což se může projevat zpochybňováním či ignorací faktů, které by předsudek vyvracely. (Giddens 2004: 27) I přes negativní konotaci pojmu „předsudek“ je možné ho chápat i pozitivně. Stereotypy totiž nemusejí být nutně pouze v negativní světle (Vávra 2006: 9). Pro mou práci je důležité především etnický předsudek, což je vlastně antipatie, která vychází z nesprávné a strnulé generalizace. Tato antipatie může být pocíťována či vyjádřena. Může být namířena proti skupině jako celku, anebo proti osobě, protože je příslušníkem skupiny. (Vávra, 2006: 10-12). Předsudek lze považovat také za základní stavební kámen postojů každé společnosti vůči minoritním skupinám, tedy i maltské majority.

První kapitulu jsem věnoval nastínění historie migrace na Maltě a náhledu na současnou migrační situaci, především proto, aby měl čtenář přehled o tom, jak se situace vyvíjela a jak vypadá dnes. Myslím si, že pochopení vývoje migrační politiky a celkové situací na Maltě nám pomůže vcítit se do životů maltské veřejnosti, pro které je toto každodenní realita. Další část první kapitoly jsem nazval sociokulturní podmínky na Maltě, kde jsme si stručně představili Maltu jako zemi, která má svou kulturu a sociální problematiku. V předposlední části první kapitoly jsem se zabýval představením organizace Foundation for shelter and support to migrants, která působila v Marsa Open Centru. Vysvětlením základních informací o této organizaci, ale i Marsa Open Centra jsme se dotkli podmínek, které byly pro migranty každodenní realita. Na závěr první kapitoly jsem definoval postoje k cizincům, přesněji jsme si vysvětlili toleranci, předsudek a stereotyp. Tato kapitola přímo navazuje na výzkumnou část, ve které vypovídali respondenti o svých zkušenostech s maltskou veřejností. Znalost těchto postojů nám pomohla k hlubšímu pochopení vztahu mezi maltskou veřejností a migrantů z Marsa Open Centra. V další kapitole si představíme pojem stigma

a sociální stigmatizace, který úzce souvisí s tématem této práce. V rámci této kapitoly si také vysvětlíme pojem sociální exkluze, který vzniká vlivem právě sociální stigmatizace.

2 Stigmatizace

Druhá kapitole mé práce se bude věnovat tématům spojených se stigmatizací jedince. Nejprve si definujeme termín stigmatizace, tak jak ho popisují světoznámí autoři. Je důležité získat přehled v této oblasti, abychom pochopili, jak se může stigmatizace projevovat, jak vzniká a kdo všechno může být stigmatizován. V první části kapitoly se tedy budu zabývat vysvětlením pojmu stigmatizace. Druhá část kapitoly se bude zabývat pojmem sociální stigmatizace, kde si nastíníme, jak může vznikat stigmatizace v rámci společnosti, to nám poslouží k porozumění a pochopení smýšlení části maltské společnosti v rámci stigmatizování. Jak jsem již psal, uvědomuji si, že tato práce je částečně založena na subjektivních pocitech a již název mé práce předpokládá jistou formu diskriminace ze strany majoritní společnosti na Maltě, avšak jsem toho názoru, že být kritický v těchto otázkách a tématech není na škodu, protože si můžeme uvědomit nedokonalost systému a potřebu změn. Poslední část druhé kapitoly a teoretické části budu věnovat vysvětlením pojmu sociální exkluze, která vzniká vlivem působením sociální stigmatizace. Tato podkapitola nám pomůže si uvědomit, že stigmatizace skupin či jedince je zásadně negativní jev, který může mít dopad na celou společnost.

2.1 Stigma

Dle Goffmana (2003: 9-11) je stigma silně diskreditující atribut, ovšem důležitější než znak či nálepka je vztah mezi významem znaku a kulturou, která ho může chápat jinak než jiné kultury. Stigma může být také charakteristika osoby, která není v souladu s normami sociální jednoty, přičemž normu Goffman definuje jako sdílené přesvědčení, kdy by se osoba měla chovat určitým způsobem v určitou dobu. Dalším, kdo se zabýval definicí stigmatu, byl Gregory Herek, který popisuje jako negativní pohled, nízký status a relativní bezmoc, jež společnost připisuje lidem, kteří mají jistou vlastnost nebo jsou členy určité skupiny. (Herek 2007:67). Na stigma lze také nahlížet jako charakteristiku či atribut, který připisuje sociální identitu, jež je v sociálním kontextu znehodnocena (Crocker 1998:504). Tyto definice popisují stigma z trochu jiné perspektivy a postihuje jinou dimenzi. Pro účel této práce a správnému uchopení konceptu v této práci musíme detailněji zmínit možnosti a složky, ve kterých

se stigma vyskytuje, projevy stigmatu a jeho důsledky. Na individuální úrovni je každé osobě připisována sociální identita. Stigma je tedy atribut, který zastírá většinu nebo všechny ostatní vlastnosti daného člověka, popřípadě těmto osobám přisuzuje stereotypní vlastnosti tvořené společností.

2.2 Sociální stigmatizace

Termín sociální stigmatizace je úzce spojený se základním pojmem stigma. Goffman (2003:17) zmiňuje tři zcela rozdílné typy stigmat. Prvním typem jsou rozdílnosti tělesné, dále charakterové (duševní poruchy, alkoholismus, nezaměstnanost...), a posledním typem mohou být kmenová stigmata rasy, národa a náboženství, což se právě nejčastěji týká migrantů na Maltě. Sociální chování vůči jedinci se stigmatem, které se odlišuje právě kvůli tomuto stigmatu, je pak možné chápat jako stigmatizaci. Červenka (2004: 215) definuje stigmatizace obecněji, a to jako symbolické vymístění, přemístění a umístění určitých problémů nebo skupin (z přijatelné oblasti do nepřijatelné oblasti). Dle Vágnerové stigma není jen skutečnou vlastností člověka, ale je mu společensky přisouzeno. (1999, s. 100). Stigmatizace může měnit role jedince, jeho sociální status a v důsledku toho mnohdy i jeho sociální identitu. Stigmatizovaný jedinec může být do role postiženého manipulován. Odsouzení a negativní reakce ze strany majoritní společnosti připomíná dotyčné osobě jeho rozdílnost od toho, co je považováno za normální. Přístup okolí pak může vést k situaci, kdy stigmatizovaný jedinec, vyhledává skupiny podobně označených jedinců, v jejichž středu se cítí být rovnocenný s ostatními. S tím souhlasí i Vágnerová, která upozorňuje na preference společnosti stejně postižených, tzv. Efekt similarity. Lidé si lépe rozumějí, protože cítí, že mají stejné problémy a reagují na ně různými způsoby řešení. Takto mohou vznikat sociální skupiny, které mají charakter minority. V tomto případě tedy můžeme nazvat migranty pobývající v Marsa Open centru na Maltě jako sociální skupinu, která však má své výhody i nevýhody. Jednání stigmatizované skupiny může být, vlivem společného způsobu života, skutečně více podobné, než kdyby žili v odlišných podmínkách. Stěžejní problém stigmatizace vnímám především v možných dopadech na sociální identitu jedince, která může být silně narušena. Důležitou otázkou, kterou si musíme položit, je zda bývá větším problémem uvědomění vlastní stigmatizace samotným jedincem nebo přístup majoritní společnosti k tomuto jedinci, respektive jakým způsobem spolu navzájem tyto dva faktory působí. Je pravděpodobné,

že intenzita obou faktorů bude nejspíš rozdílná a to působením mnoha aspektů. Například Goffman (2003:29) nastiňuje situaci, kdy jedinec zůstane stigmatizací relativně nedotčen. Autor to vysvětluje tím, že jde o alternativu, kdy jedinec vnímá sám sebe jako hodnotnou lidskou bytost a právě ostatní se mu jeví jinak. Tento stigmatizovaný jedinec vnímá své stigma, avšak nezdá se, že by to jedince nějakým způsobem ovlivňovalo. Je totiž chráněn svou vlastní představou o identitě. Důležité je také to, v jakém prostoru se jedinec pohybuje. Goffman (2003:36-37) vysvětluje vytváření teorie stigmatu, která znázorňuje ideologii popisující méněcennost osoby se stigmatem. Na samotném počátku stojí určitý postoj majoritní společnosti či okolí k osobě se stigmatem, který je založen na předpokladu, že tato osoba není běžným člověkem. Dle Červenky (2004:223) lze chápat teorii stigmatu jako prostředek k vysvětlení představy o podřadnosti a méněcennosti určité osoby. Goffman hovoří o tom, že na tomto základě jsou založeny různé formy diskriminace konkrétního jedince. Při běžném rozhovoru jsou pak používány stigmatizující výrazy jako označení stigmatizovaného. Červenka dále vysvětluje vznikající nebezpečí, které vyplývá ze stigmatizujícího zacházení s vybranými skupinami lidí, což se může stát každodenní součástí. Ať už je toto zacházení záměrné či nezáměrné, zpravidla má vždy latentní povahu, ukrytou v denní rutině. Červenka (2004: 226-229) upozorňuje na nebezpečí, které vyplývá ze stigmatizujícího zacházení s vybranými kategoriemi lidí, jež se stává často součástí každodennosti a ať už je záměrné nebo nezáměrné, zpravidla vždy má plíživou, latentní povahu, ukrytou v denní rutině. Dle Červenky znamená pro stigmatizovaného jedince běžně nežádoucí psychické a společenské změny v jeho životě.

2.3 Sociální exkluze

Vlivem sociální stigmatizace může docházet k různým druhům sociální exkluze a může se týkat jak jedince, tak i celé sociální skupiny. Fenomén sociální exkluze má hodně podob a není nijak historicky ohraničen. Walker (in Mareš 2000:12) si pod pojmem sociální exkluze představuje vyloučení ze společně sdíleného morálního řádu společnosti. Dle Mareše (2000:14) existuje také exkluze symbolická, která je spjata se stigmatizací jedince či sociální skupiny vnímaných odlišně, až deviantně. K vyčleňování z hlavního proudu společnosti existuje tzv. označování. Giddens (in Mareš, 2000:19) vztahuje sociální exkluzi k mechanismu, který rozděluje sociální skupinu i

jedince od hlavního proudu společnosti. Grygar (2007:11-12) představuje pojem sociální exkluzi jako jednu ze strategií pro zachování integrity společnosti, to znamená, že jedinec, který je rozpoznán jako „ten náš“ je držen uvnitř společnosti a ostatní jsou tlačeni za hranici skupiny. Problémem může být legitimita tohoto vylučování. Na jednu z forem sociální exkluze poukazuje Volek (2000: 94-97), který hovoří o morální panice. Ta se rodí v jistém sociálním kontextu a znamená řešení šířící se společenské nejistoty. Pro morální paniku je zcela běžná tendence označovat za deviantní i chování, fenomény či podmínky, které jsou ve společnosti jinak běžně ignorovány a které by se za normálních okolností ztratily v každodenní rutině. To může vést k rychlejší identifikaci nepřítele.

Příčiny sociální exkluze Grygar (2007:11-12) vnímá v omezování zdrojů symbolického kapitálu (ekonomický, sociální, kulturní kapitál), jasné vymezení kategorizaci osob (na základě rasy, povolání, zdraví apod.) a ustavení silných bariér, což může bránit lidem dosahovat toho, co je obecně považováno za dobrou kvalitu života.

Z hlediska dopadů na vyloučené jedince vysvětluje konkrétním způsobem sociální exkluzi Rodgers (in Mareš 2000: 29-30), který vidí jádro konceptu sociální exkluze skutečnosti, že se vyloučený jedinec i celá vyloučená skupina nepodílí stejnou měrou jako ostatní na materiálních i nehmotných zdrojích společnosti a na jejich distribuci či redistribuci, což může vést k sociálnímu či kulturnímu vyloučení. Ekonomická izolace pak jako zdroj chudoby vede k vyloučení ze životního standardu a běžných životních šancí, především na trhu práce.

Mareš se zabýval skupinou vyloučených, která si své vyloučení neuvědomuje z různých důvodů. Buď o svém sociálním vyloučení netuší, nebo si již na sociální izolaci zvykli, jiní si však tento problém nepřipouští nebo si jej nechtějí připustit. Polehňa (1988:19-20) zmiňuje další hraniční polohu sociálního vyloučení, tzv. autoexkluzi, což je vědomá rezignace na dosahování určitých pozic či sociálních statusů. Svým způsobem jde o vlastní specifickou formu vlastního sociálního sebevyloučení.

Je otázkou do jaké míry, se projevuje sociální exkluze v každodenním životě. Vyloučený jedinec se běžně ocitá na okraji většinové společnosti. Působností stigmatizace se narušuje sociální identita a vylučuje postiženého z různých forem účasti

na společenském životě a můžou vést také k jejich sociální izolaci, případně k sociální diskriminaci. Sociální izolací pak rozumíme minimální nebo žádnou účast na společenském životě, sociální diskriminací pak přímé odmítání a omezování účasti na životě společnosti ostatními členy majority. Tato exkluze se pak projevuje především na kvalitě a kvantitě sociálních vztahů, spolupodílení se na politickém či veřejném životě, příležitosti ke vzdělání a omezené možnosti na trhu práce. (Grygar 2007: 26-28)

Druhá kapitola se věnovala definováním pojmů stigma a sociální stigmatizace, čemuž se věnuje tato práce. Dále jsme si vysvětlili, co to znamená sociální exkluze. Zjistili jsme, že sociální exkluze vzniká vlivem sociální stigmatizace a nastínili jsme si několik forem sociální exkluze. Pevně doufám, že tato kapitola pomohla čtenářům vnímat fenomén stigmatizace jako jev, který je nebezpečný a neperspektivní.

3 Výzkumná část

3.1 Cíl výzkumu a výzkumná otázka

Hlavní cíl výzkumu je zjistit, v jakých oblastech se migranti z Marsa Open Centra cítí být diskriminováni ze strany maltské veřejnosti. Uvědomuji si, že tento cíl již předpokládá jistou diskriminaci ze strany maltské veřejnosti a nezabývám se otázkou, zda se migranti vůbec s diskriminací setkávají. Prostřednictvím své praxe jsem měl možnost potkávat mnoho migrantů, kteří byli nespokojeni s poměry na Maltě a právě proto jsem se rozhodl zabývat se touto problematikou. Chtěl jsem poukázat na problémy přesně tak, jak je líčili migranti z Marsa Open Centra.

3.2 Metodologie

Pro porozumění a pochopení konkrétně prožitých zkušeností migrantů jsem zvolil kvalitativní paradigma, která dává respondentům prostor pro sdílení vlastních zkušeností. Miovský kvalitativní přístup popisuje jako přístup využívající principů jedinečnosti a neopakovatelnosti, procesualnosti a dynamiky, v jehož rámci cíleně pracujeme s reflexivní povahou kteréhokoliv psychologického zkoumání (Miovský, 2006: 18).

Hendl vnímá výhodu v kvalitativním výzkumu v osvětlení života několika záměrně dobře zvolených respondentů a dává nám prostor pro objevení nových podnětů, na které jsme si předtím nevzpomněli. (Hendl 2008: 53). Kvalitativní výzkum nám také nabízí možnost doptávání se na zajímavé informace a žádat dovysvětlení odpovědi účastníka výzkumu (Topinka, Janoušková, Kliment 2010: 9). Kvalitativní výzkumnou metodu definuje Strauss a Corbinová (1990: 7-8) jako výzkum, jehož předností je, že nám umožňuje získat detailní informace o zkoumaných jevech, tak jako by to s kvantitativními metodami nebylo možné (kvantifikace, statistické metody apod.).

3.2.1 Výběr výzkumného souboru

Ve výzkumu pro konkrétní sběr dat jsem se zaměřil na klienty organizace Foundation for shelter and support to migrants, která sídlí na Maltě ve městě Marsa. Jak jsem již popisoval v teoretické části, jedná se o pobytové zařízení určené pro

migranty, kterým je poskytováno přístřeší, jídlo a sociální poradenství. Při výběru konkrétních respondentů jsem použil metodu záměrného výběru, kterou Miovský definuje jako způsob výběru, kdy výzkumník cíleně hledá určité parametry (Miovský 2006: 135).

Pro můj výzkum jsem zvolil tyto dva základní parametry:

- 1) **Být ubytován déle než 6 měsíců v Marsa open centru** – minimální délku 6 měsíců v centru jsem zvolil proto, aby respondenti měli již částečně zažitou zkušenost s maltským způsobem života a maltskou společností.
- 2) **Schopnost plynně se vyjadřovat v anglickém jazyce** - pro můj výzkum bylo zásadní, aby respondent dokázal vyjádřit své zkušenosti a prožitky plynně v anglickém jazyce, především z důvodu porozumění mezi mnou a účastníkem výzkumu.

Celkový počet respondentů sčítal deset lidí, z toho jsem při analýze dat použil devět rozhovorů. Všichni oslovení respondenti požadovali anonymitu při zveřejnění rozhovorů, tudíž jména, která používám, jsou smyšlená. Účastníci výzkumu se pohybovali ve věkové hranici od 18 do 42 let.

3.2.2 Metoda sběru dat

Pro sběr kvalitativních dat jsem zvolil metodu polo strukturovaného rozhovoru. Miovský definuje tuto metodu jako charakteristickou pro vytváření okruhu otázek, které poté použijeme při rozhovoru. Tazatel ovšem není zcela vázán pevně danou strukturou otázek, ale může například pozměnit pořadí otázek, ovšem s ohledem na průběh rozhovoru. Miovský dále podotýká, že k předem vytvořeným otázkám můžeme přidat otázky nové. Je ovšem záležitostí výzkumníka, zda je považuje za relevantní ke zvolenému cíli. (Miovský 2006: 159 – 161).

Respondenty jsem nechal volně hovořit a v odůvodněných případech měnil pořadí či formulaci otázek v souladu se zásadami polo strukturovaného rozhovoru. Domnívám se, že zvolená výzkumná technika je vhodná jak pro uvedený poznávací cíl, tak také pro cílovou skupinu.

Během rozhovoru jsem vycházel z těchto předem připravených otázek:

Jak dlouho jste klientem Marsa Open centra?

Jak byste stručně zhodnotil období po příjezdu na Maltu? Jak jste si tady zvykal?

Máte práci? Jak dlouho Vám trvalo najít si zaměstnání?

Co plánujete v budoucnosti? Z čeho máte největší obavy?

S kým jste si po příjezdu na Maltu nejvíce rozuměl?

Cítíte se být členem maltské společnosti?

Setkal jste se za dobu, co jste tady s projevy diskriminace? Pokud ano, v jakých oblastech?

Jak překonáváte tyto projevy?

Vnímáte nějakou bariéru mezi Vámi a maltskou společností?

Kvalitativní výzkum není jen o respondentech, ale svou roli také hraje výzkumník. Dle autorky Givenové, vztah mezi účastníkem výzkumu a výzkumníkem zásadně ovlivňuje získaná data a je přímým účastníkem při tvorbě dat a jejich následné interpretaci (Given 2008: 768). To se mi při výzkumu potvrdilo. Dotazování respondentů, které jsem znal delší dobu, bylo pro mne jednodušší, než rozhovor s klienty Marsa open centra, se kterými jsem mluvil prvně.

Kvalitativní přístup však není pouze o respondentech, ale významnou roli hraje také výzkumník. Autorka Givenová vnímá vztah mezi respondentem a tazatelem jako zásadní pro ovlivňování získaných dat. (Given 2008: 768). To se mi při výzkumu potvrdilo. Dotazování respondentů, které jsem znal delší dobu, bylo pro mne jednodušší, než rozhovor s klienty Marsa open centra, se kterými jsem nebyl v kontaktu tak často.

3.2.3 Metoda zpracování a fixace dat

Během interview s respondenty jsem pořizoval audio záznam pomocí diktafonu i mobilního telefonu, a to pro případ ztráty dat z jednoho či druhého zařízení. Výpovědi účastníků výzkumu jsem následně doslovně přepisoval a překládal do českého jazyka. Poté jsem přepsané rozhovory analyzoval a vyhodnocoval. (Hendl 2008: 208).

První technikou přípravy dat pro analýzu, kterou jsem provedla, bylo barvení textu. Miovský (2006: 207) tuto metodu doporučuje, neboť takto připravený text usnadňuje orientaci v něm a tedy i urychluje analýzu. Pro každé z hlavních okruhů témat jsem zvolil odlišnou barvu, a v textovém editoru zatrhl informace, které s jednotlivými tématy souvisí.

3.2.4 Reflexe vstupu do terénu

Jak jsem již zmínil, sběr dat proběhl na Maltě. Všechny rozhovory byly vedeny v anglickém jazyce, což byla jedna z podmínek výběru výzkumného vzorku. Všichni respondenti byli před rozhovorem seznámeni s tématem mé práce a byl jim sdělen význam prováděného výzkumu. Před každým začátkem interview jsem respondentům ubezpečil o zachování anonymity a možnosti svobodné volby nad tím, kterou otázku mi zodpoví. Respondentům jsem také sdělil, že každá jejich odpověď je správná, protože oni jsou odborníci na jejich životní situaci, tak abych zachoval pocit emočního bezpečí, které Hendl vnímá jako potřebu respondenta cítit se bezpečně během citlivých témat (Hendl 2008: 154).

První rozhovor proběhl v pátém měsíci mého pobytu na Maltě. Během tohoto interview jsem zjistil nutnost tázat se detailněji na jednotlivé okruhy výzkumu, neboť jsem postupoval přesně podle předem připravených otázek, které jsem chtěl využít při rozhovoru. Mým dalším problémem, který jsem vnímal, bylo časté přerušování respondenta při jeho výpovědi, což dneska vnímám jako chybu způsobenou mou nezkušeností v roli výzkumníka. Tyto mé nedostatky nakonec zapříčinily úplné vyřazení prvního rozhovoru z mé práce.

V dalších rozhovorech jsem se snažil dotazovat detailněji na věci, které se týkaly mé práce. Zprvu mě bylo nepříjemné tázat se na citlivé informace týkající se života respondenta, ale k mému překvapení všichni dokončili rozhovor řádně. V dalších rozhovorech jsem se snažil nechávat respondentům větší prostor k vyjádření svých zkušeností, což se mi ukázalo jako správný způsob vedení rozhovoru. Na respondentech jsem viděl větší klid, sebejistotu a otevřenost. Zaujal jsem tedy pozici spíše posluchače a pořadí otázek jsem volil dle průběhu rozhovoru, s ohledem na cíl výzkumu. V rámci sbírání dat jsem stihl uskutečnit celkově deset rozhovorů, z nichž jsem devět překládal a přepisoval. Z celkového počtu jsem tedy jeden rozhovor vyřadil, a to z důvodu nedostatečného sběru informací během rozhovoru, čímž se stal nepoužitelný. Výsledek

analýzy dat tedy vychází celkově z devíti výpovědí. Rozhovory jsem realizoval od pátého měsíce mého pobytu na praxi, konkrétně v měsících červenec až srpen roku 2015.

Největší problém jsem pocíťoval při shánění výzkumného vzorku v rámci Marsa open centru, kde jsem absolvoval praxi v sociální sféře. V době, kdy jsem absolvoval praxi, bylo v centru přibližně 130 klientů, což mne motivovalo zaměřit se právě na tuto skupinu migrantů a popsat jejich zkušenosti s diskriminací ze strany maltské společnosti. Často jsem však narážel na odmítavý postoj k mé snaze uskutečnit rozhovor. Dle mého názoru to bylo zapříčiněno určitou obavou ze zneužití jejich výpovědí, i přes to, že jsem jim slíbil anonymitu. Musím poznamenat, že jsem jejich obavu chápal, protože osobní a citlivé otázky pokládali státní úředníci v rámci přidělení azylu.

Respondenty, se kterými jsem se setkával v rámci sociálního poradenství, a kteří mě tudíž znali lépe, byli k rozhovoru přístupnější. Všichni respondenti využili možnosti anonymity a jejich jména jsem ve výzkumné části pozměnil. Jsem rád, že se mi podařilo získat deset, respektive devět interview, které mi daly možnost věnovat se tomuto tématu hlouběji v rámci mé bakalářské práce.

3.3 Analýza dat

Po doslovném překládání a transkripci dat jsem začal rozhovory analyzovat podle technik zakotvené teorie, jimiž jsou otevřené a selektivní kódování (Strauss, Corbin 1999:42-44). První fáze této techniky je konceptualizace údajů, což představuje rozbor věty či odstavce a určení názvu události. V praxi to tedy vypadá tak, že budu vyhledávat a označovat určité události či jevy, které se opakovaně objevují ve výpovědích respondentů (Strauss, Corbin 1999: 46). Zvolil jsem postup, kdy jsem nejprve přepsané rozhovory opakovaně pročítal a během čtení jsem hledal témata, které jsem posoudil jako důležitá k porozumění problematice stigmatizace migrantů z Marsa Open Centra na Maltě. Tato metoda mi pomohla zpracovávat data v obecnějších kategoriích obsahující oblasti, ve kterých se migranti z Marsa Open Centra cítili být nějakým způsobem diskriminováni ze strany maltské veřejnosti.

3.3.1 Kódování

Kódování představuje podle Švaříčka a spol. efektivní techniku „jak nastartovat analýzu dat“ (Švaříček, a další, 2007 str. 211). Kód by mělo být slovo nebo fráze, která vystihuje významovou jednotku analyzovaných dat a odlišuje jej od ostatních. Pro kódování dat jsem použil otevřené kódování, kdy v prvním kroku je přidělen kód každému jevu, myšlence a v druhém kroku dochází ke kategorizaci a seskupování kódů. Používal jsem metodu označovanou jako metoda papír a tužka (Švaříček, a další, 2007 str. 213) a metodu barevného značení. Hledal jsem společné prvky a pojmy, které spolu souvisely. Ty jsem skládal do skupin, z nichž jsem pak tvořil třídy pojmů. Tyto třídy jsem pak zredukoval do kategorií. Kvůli přehlednosti a s ohledem na výzkumné otázky jsem některé třídy pojmů a kódy jsem musel vynechat.

3.3.2 Kategorie

Kategorie vzniknou porovnáním a tříděním kódů. Někdy se může zdát, že kategorie a kódy splývají. Ale jde o různé druhy informací. Disman říká, že kategorie jsou dány obsahem získané informace a kódy jsou obecně dány typem informace (Disman, 2002 str. 317) Proces kódování a rozdělování kódů do tříd pojmů jsem provedl pro všechny otázky u všech rozhovorů. Pro jednotlivé třídy pojmů jsem hledal vhodnou kategorii. Některé třídy bylo nutné vynechat, protože neodpovídaly výzkumnému problému. V některých případech se mohou překrývat a zařazení významových jednotek, jejich kódování a následné zařazení do kategorie může být sporné. Pro další analýzu jsem zvolil šest kategorií. Pro jejich názvy jsem zvolil vyjádření respondentů, které nejvíce odpovídají obsahu kategorií.

3.4 Výsledek analýzy dat

3.4.1 Zaměstnání

Najít si zaměstnání a zajistit si tak pravidelný příjem bylo pro migranty z Marsa Open Centra, dle výpovědí, největší problém. Jako sociální pracovník jsem měl možnost s migranty řešit tvorbu životopisů a jejich následné zasílání. Můj úkol byl také vytvářet seznam pracovních možností na každý den. Musím poznamenat, že každý den se objevovaly nabídky, které byly pro klienty přijatelné a lákavé. Jednalo se většinou o práci na stavbě, práce v kuchyni, uklízeče či jiné manuální činnosti. Hledání práce

bylo pro klienty často zkouška trpělivosti, neboť byli zvyklí na časté odmítání ze strany zaměstnavatelů.

„Práci jsem hledal asi 4 měsíce s pomocí sociálních pracovníků, rozesílal jsem životopisy každý den, ale stále mi nikdo neodpovídal...po dlouhém hledání jsem se rozhodl posílat životopisy bez své fotky. Za týden se mi ozvaly snad 4 firmy. (Omar)

„Práci jsem se snažil najít sám, hledal jsem dlouho, skoro dva měsíce, než jsem něco našel. Nejhorší, co můžeš udělat je, pracovat na černo...ano máš za to peníze, ale pracovní podmínky při takové práci jsou prostě otravné...Už nikdy bych nešel pracovat na černo, mám taky nějakou důstojnost.“ (Mittwa)

„Nejtěžší pro mě bylo posílat pořád dokola životopisy lidem, kteří mě stále a pořád dokola odmítali. U nás jsem životopis nikdy neměl, tam se shání práce přes osobní kontakt, nebo na doporučení. Byl jsem zoufalý...po třech měsících mě poprvé kontaktovali z farmy, kde jsem taky začal pracovat. Musel jsem to vzít, kdo ví, kdy by se někdo další ozval.“ (Abdul)

„Práci jsem hledal pomocí sociálních pracovníků v centru, ale taky jsem se chodíval zeptat na práci osobně...bylo to těžké, ale nepřestával jsem věřit, že něco najdu, něco se prostě musí objevit, říkal jsem si...problém je ten, že tě odsoudí dříve, než tě vidí. Řeknou ti, že zavolají, ale nikdy tě nekontaktují, chtějí ti jenom slušně říct, že tě prostě nechtějí.“ (Mustafa)

„Když mi někde řekli, že mi zavolají, vždycky mě to rozesmálo, slyšel jsem to asi tisíckrát, oni nikdy nevolají, jenom se tě tím zbaví...člověk trošku i ztrácel nervy, nebylo to lehké, čekal jsem dlouho, než jsem konečně mohl začít normálně pracovat“ (Joseph)

„Stálo mě to moc sil, než jsem mohl začít konečně pracovat. Na internetu bylo práce dost. Každý den nové nabídky...některé ale jasně odmítaly cizince. To se mi zdálo nefér. Jako by mě odsoudili ještě dříve, než jsem přijel.“ (Mohamed)

3.4.1.1 Pracovní kolektiv

Nástup do práce byl pro mnohé respondenty těžká zkušenost. Častokrát se setkávali s odmítavým postojem maltských spolupracovníků, což pro respondenty bylo

nepříjemné, ovšem nebyl to důvod k tomu, aby práci opustili. Mnozí klienti vyjádřili jistou vděčnost za to, že mohli začít pracovat a tedy podílet se na společenském životě.

„V práci jsem se cítil odstrčen, když byla svačina, neseděli jsme spolu, během práce se semnou nikdo nebavil. Nemám jim to za zlé, byl jsem tam nový, neměli zájem mě poznat, to respektuju, lehké to ale nebylo.“ (Abdul)

„Během práce jsem neměl čas se s někým sprátelit, nebo někoho poznat. Byla to těžká práce, hodili mě do díry a řekli, kopej. Musel jsem to překonat, byl jsem rád, že mám práci. Pro člověka to ale není lehké, překonat takové období...nějak ho to prostě poznamená, jestli mi rozumíš...“ (Omar)

„Práce je a bude vždycky práce, ale rád bych se i v mé práci cítil dobře, rozumíš...nechci cítit nechuť k mé práci, ale teď to tak vnímám... Je těžké zavděčit se v práci lidem, i když tvrdě makáš, zůstáváš déle, než musíš...některé věci se asi změnit nedají.“ (Mohamed)

„Musíš jim ukázat, že jsi jiný, že nejsi líný, že chceš pracovat...Začátky byly samozřejmě těžké....pracoval jsem přesčas“ (Hamadou)

„Když jsem poprvé nastoupil do práce, jako dělník na stavbě nebylo to příjemné, to víš...hned si mě zařadili tam, kam chtějí. Co se týče náročnosti práce, dostával jsem tu nejtěžší, přímo na slunci...po 2 týdnech jsem musel skončit, nedalo se to vydržet psychicky ani fyzicky“ (Mittwa)

Někteří respondenti také zmínili fakt, že být klientem Marsa Open Centra je pro některé lidi stále jistý podnět k odsouzení člověka. Účastníci výzkumu hovořili o tom, jak se pohled spolupracovníků změnil, jakmile zjistili, kde přebývají. Jak jsem již psal v teoretické části, Marsa Open Centrum je pro část veřejnosti symbolickým místem připomínající nesprávnou migrační politiku státu, ale i místem, kterého se ostatní obávají, právě z vysoké koncentrace migrantů.

„V mé první práci jsem vydržel asi měsíc. Setkával jsem se tam s příjemnými lidmi, ale taky s lidmi, kteří vám dají jasně najevo, co si o vás myslí....když jim řeknete, že stále bydlíte v Marsa Open Centru, to je velmi zneklidní.“ (Shering)

„Jedna z prvních otázek byla, kde bydlím...samozřejmě jsem řekl pravdu...možná to byla chyba, protože někteří raději neříkají, že jsou ubytováni pořád v Marse...cítí se pak lépe...mě je to jedno“ (Hamadou)

„Bratr mi říkal, ať neříkám, že bydlím v Marse...prý by se na mě dívali jinak...moc jsem to nechápal a taky moc neřešil...hned první den se mě ptali kde žiju...neměl jsem důvod jim lhát, tak jsem jim řekl pravdu...zdálo se mi, že to některé až vyděsilo...ale, víš co...já jsem nechápal proč...vlastně tomu pořád nerozumím.“ (Joseph)

3.4.2 Bydlení

Další oblastí, kterou se budu zabývat ve své výzkumné části je oblast bydlení. Jak jsem již zmínil v teoretické části, Marsa Open Centrum je migranty pouze dočasné pobytové zařízení, bylo tedy nutné, aby si klienti našli své vlastní bydlení. Podle výpovědí respondentů, najít si bydlení, je velmi obtížné. Jak uvádí někteří účastníci výzkumu, majitelé nájmu jsou velmi vybíraví a často se dotazují na původ zájemce.

„Hned když jsem si našel práci, chtěl jsem opustit Marsa Open Centrum. Říkal jsem si, že to půjde hned, prostě někomu zavolám a dohodneme se... Vyhovující bydlení jsem ale stále nenašel, a to hledám přes půl roku.“ (Shering)

„Najít si vyhovující bydlení je pro mě teď nejdůležitější a bohužel i nejtěžší. Když vidím nějakou nabídku na internetu nebo v novinách, hned volám. Ještě se mi nestalo, aby se mě nezeptali, odkud jsem“ (Omar)

„Oni se vždycky ptají, odkud pocházím. Když jim řeknu, že z Afriky, ihned telefon zavěšují.“ (Mittwa)

Už netelefonuju, je to zbytečné, hned když se dozví, že jsi v Marsa Open Centru, vypínají hovor. Je to těžké vyrovnat se s tím, že tě nikde nechcú (Abdul)

„Bydlení jsem začal hledat ihned, co jsem si našel práci...tedy před asi půl rokem...pořád jsem tady (Marsa Open Centrum), myslíš si, že tady chci být? Jasně, že ne. Už chci mít konečně nějaké soukromí...Najít si na Maltě bydlení je pro nás asi nemožné. Všichni se tě ptají, odkud jsi, kde teď žiješ, jsi z Afriky...bojí se, že u nich

chceme ubytovat celý kmen, přitom tam chci bydlet sám, těžko změníš jejich smýšlení“ (Mohamed)

„Bydlení samozřejmě hledám, ale přes mé známé, přes přátele, podle mě mám větší šanci, když mě někdo doporučí. Přes telefon tě člověk nepozná, on si myslí, že jo, ale mu stačí, aby si mu řekl, že jsi teď ubytovaný v Marsa Open Centru. V té chvíli, kdy to zjistí, si myslí, že tě zná velmi dobře...to je problém“ (Joseph)

Dalším problémem v oblasti bydlení, který zmiňovali respondenti, byla snaha některých nájemníků o pravidelné navyšování nájmu. Často jim to procházelo, neboť migranti byli v situaci, kdy neměli kam jít, a tudíž si museli připlatit za bydlení.

„Někteří si bydlení našli, ale takové bydlení, které nechce nikdo, jsou to podvodníci. Dají ti vysoký nájem a spoléhají na to, že to přijmeš jenom proto, že tě nikde jinde nechcou. To nechci, chci fér podmínky... (Abdul)

„Schválně ti navýší nájem, protože ví, že jinde nás nevezmou. Jsou to podvodníci, vydělávají na tom, že nás ostatní odmítají. Bydlel jsem tam dva měsíce, když mi přišli říct, že mi navýší nájem o polovinu. Hned jsem se sbalil a odešel zpět tady (Marsa Open Centrum), jsem rád, že mě znovu přijmuli, nevím, co bych dělal. (Sankara)

„Když jsem se ho zeptal, proč to stále navyšuje, mluvil něco o tom, že stát nastavil takové a takové podmínky...prostě mlžili a já jim nevěřil ani slovo...Jednou jsme se trochu pohádali, protože mi přišel říct, že nájem, který platím, už nestačí a musím znovu přidat. Po krátké hádce mi řekl, ať raději zaplatím nebo skončím na ulici.“ (Hamadou)

„Mám známé, u kterých jsem chvíli bydlel, nakonec jsem ale od nich odešel a vrátil se zpět tady (Marsa Open Centrum), protože se mi zdálo, že po nás chce nájemník stále více a více peněz. Navíc podmínky bydlení nebyly nijak dobré s porovnáním ostatních bytů, které jsem viděl. Pamatuji si, když nám říkal, ať jsme rádi, že jsme ho potkali, že nám pomáhá, že nás nikde jinde nebudou chtít. Věděl jsem v ten moment, že nás vydírá“ (Mustafa)

3.4.3 Přístup na veřejné akce

Dle výpovědí respondentů jsem se rozhodl zabývat další oblastí, ve které se cítí být migranti z Marsa Open Centra diskriminováni ze strany maltských občanů. Část z nich se totiž nemohla dostat na veřejné akce, které pro vstup vyžadovaly občanský průkaz. Problémem však bylo, že migranti z Marsa Open Centra místo občanských průkazů, na které neměli nárok, používali tzv. Marsa card, což slouží jako průkaz totožnosti migrantům, kteří čekají na rozhodnutí žádosti o azyl, nebo jejich žádost byla zamítnuta. Udály se tak situace, kdy organizátoři odmítali vpustit migranty, kteří se prokazovali právě průkazem Marsa card. Je třeba ještě zmínit, že tento průkaz byl schválen maltskými úřady.

„Chtěli jsme jít tančit, šli jsme do jednoho klubu, kde jsme měli sraz s holkama. Hned u vstupu po nás chtěli občanský průkaz, na to jsme byli připraveni a měli jsme nachystanou Marsa card, jenomže to jim nestačilo, pořád chtěli občanské průkazy. My na to, že je nemáme, ale máme jiný průkaz. Nepustili nás, nechápu to...cítíl jsem se ponížene, ještě tam bylo spousta lidí. Vždyť to byl taneční večer, chtěli jsme se pobavit.“
(Hamadou)

„Chtěl jsem jít večer do klubu, uvolnit se, zatančit, pobavit se s přáteli. Všichni na mě čekali už v klubu, když jsem se prokazoval u sekuriťáků, ti mě nechtěli pustit...chtěli po mě občanku, stále dokola jsem jim vysvětlit, že ji nemám, že jsem z Marsa Open Centra. Ukázal jsem jim Marsa card, oni se mi vysmáli. Tak jsem šel domů, hodně mě to bolelo“
(Jospheh)

„Šli jsme na fotbalový zápas, zrovna probíhala vstupní kontrola, po někom chtěli I občanský průkaz. Po nás samozřejmě taky, takže jsme se jim snažili vysvětlit, že máme Marsa card a to by mělo stačit, nic víc jsme nedostali. Oni to nechápali, co nám to ukazujete? Ptali se...nepustili nás, byla za námi dlouhá fronta, všichni nás viděli odcházet jako nějaké chuligány.“ (Abdul)

Respondenti si stěžovali na neinformovanost maltské veřejnosti ohledně jejich průkazů. Popisovali tak situace, kdy i přes snahu vysvětlit k čemu tento průkaz slouží, nebyli vpuštěni na cílenou akci. To snášeli velmi špatně a cítili se ponížene.

*„Nikdo z Maltanů nevěděl, k čemu nám slouží Marsa card, všichni byli překvapeni, když ji poprvé uviděli. Mysleli si, že jsme si ji vytvořili sami a tak se snažíme dostat se na nějakou akci. Nikdo o tom nevěděl, snad nikdo ji nepřijal, byla nám zbytečná.“
(Mustafa)*

„Marsa card ti byla prakticky k ničemu, nikdo nebyl informován o tom, že takový průkaz vůbec existuje. Někdy jsem se ani nedostal do klubu, když po nás chtěli občanské průkazy. Bylo to pro mě ponižující.“ (Shering)

„Některým to stačilo, některým ne...ale poznal jsem hned na začátku, jestli má cenu se s dotyčným člověkem hádat a přesvědčit ho o tom, že Marsa card nám slouží jako doklad totožnosti. Někteří lidé pochopili, že si nevymýšlíme a dokonce se i omluvili, ale byli taky lidé, kteří nás vnímali jako hrozbu a vyhrožovali nám, že zavolají policii. To jsme nechťeli, lidé by to nepochopili, vnímali by nás jako výtržníky a uškodilo by to všem migrantům. Bohužel takhle to ve společnosti funguje. (Mittwa)

3.4.4 Veřejná doprava

Další diskriminovanou oblastí, kterou respondenti zmínili ve svých výpovědích, byla oblast veřejné dopravy. Malta k přepravě nejčastěji využívají autobusy, se kterými se dostanete kamkoliv. Právě účast na veřejné dopravě je, podle respondentů, oblast kde se značně projevuje diskriminace migrantů na Maltě.

„V momentě, když nastoupíte do autobusu se na vás řidič dívá podezřívavě a hned vám kontroluje platnost jízdenky. Ostatní jen pozdraví a nechá je jít, my se musíme vždy prokazovat platným lístkem. Je to ponižující (Joseph)

„Když jezdím autobusem mám lístek stále u sebe, protože vím, že mě každou chvíli může řidič vyzvat, abych mu ji ukázal...s tím samozřejmě nemám problém, ale proč to chce pouze ode mě? Protože vypadám podezřeleji než ostatní?“ (Shering)

„Nemám rád situaci, kdy přijede autobus a řidič nechá nastoupit všechny lidi bez kontroly platných průkazů nebo lístku a když přijde řada na mě, pečlivě si prohlídne, zda je průkaz pravý a platný...cítím se před ostatními jako nějaký kriminálník“ (Abdul)

„Někdy se stane, že lístek nemůžu najít a dlouho ho hledám, to řidič velmi špatně snáší, protože si hned myslí, že se ho snažím oklamat...“ (Sankara)

„Nemyslím si, že by mě kontrolovali nějak častěji než ostatní, ale je pravda, že se mi párkrát stala situace, kdy jsem při nástupu do autobusu musel jako jediný ukázat platný lístek, nijak jsem to ale neřešil...ale pokud si vezmeš, že se to nestalo jenom mě, ale i ostatním, co jsou tady (Marsa Open Centrum), tak to asi není jen tak. (Mittwa)

„Někdy se to stane, ale není to pravidelně...je pravda, že je to pro nás ponižující, ale tak nějak jsem si na to zvykl“ (Omar)

Někteří účastníci výzkumu se rozpovídali také o situacích, kdy řidič autobusu záměrně nezastaví na zastávce, která je poblíž Marsa Open Centra. Vnímám, že tyto výpovědi jsou čistě subjektivní pocity migrantů z Marsa Open Centra, které musím zaznamenat v rámci mého cíle.

„I když mávám na autobus on jenom projede...je to...prostě mě to štve, protože jak může vědět, jestli někde nespěchám...ani nemá cenu si na ně stěžovat...řeknou, že to napraví a zítra udělá to samé“ (Mustafa)

„Když je nás na zastávce více lidí, on zastaví...když jsme tam ve dvou nebo třech někdy projede bez povšimnutí...jednoduše nás ignoruje...je mu jedno, jestli stihnu práci nebo ne“ (Mohamed)

„Párkrát se mi to stalo...nevím, proč to dělají...možná spěchají...ale nechápu to, je to přece jejich práce“ (Sankara)

3.4.5 Neochota maltských institucí

Další částí, kterou se budu zabývat v rámci mého výzkumu, je oblast maltských úřadů. Respondenti zmiňovali neochotu úřadů při zpracování či projednávání jejich záležitostí. Znovu připomínám, že jde o subjektivní pocity migrantů, které jsem požádal o rozhovor, proto nelze tyto výpovědi brát jako objektivní skutečnost, ale pouze jako náhled na fungování úřadů z perspektivy migrantů z Marsa Open Centra.

Někteří účastníci výzkumu hovořili o neochotě úředníků projednávat záležitosti v anglickém jazyce bez překladatele. Je třeba zmínit, že ne všichni migranti, kteří

přijedou na Maltu, umějí mluvit anglicky. Může být tedy někdy obtížné pro úředníky porozumět problémům migranta, který umí anglicky jen částečně či vůbec.

„V bance mi řekli, že pokud budu chtít založit účet bude třeba, abych přišel s překladatelem, který umí perfektně anglicky nebo maltsky...neměl jsem pocit, že moje angličtina není tak špatná....Nebyla perfektní, ale určitě bychom se nějak domluvili.“
(Abdul)

„Moje angličtina není dobrá, ale za půl roku zde jsem se naučil hodně...Nikdy jsem žádného překladatele nepotřeboval...zdálo se mi to zbytečné.“ (Shering)

„Vím, že je tady...jak se to říká....oficiální jazyk maltština...ale anglicky tady umí taky všichni. Proto mě překvapilo, že...když jsem přišel zažádat o registraci mobilní sítě kvůli internetu, paní na mě mluvila jenom maltsky...anglicky se bavit odmítala, protože si v ní prý nebyla jistá...řekla mi, ať to zkusím někdy jindy nebo ať se jdu registrovat jinam
(Joseph)

Část respondentů také zažila skutečnost, kdy čekala na vyřízení autobusového průkazu přes klasickou čekací lhůtu jednoho měsíce. Byli tak nuceni čekat déle než všichni ostatní a připlácet si za veřejnou dopravu.

„Už mě to štvalo...všichni už průkaz měli a mě stále nedocházel...volal jsem tam několikrát...řekli mi, že žádost se stále vyřizuje...opakovali to pokaždé“ (Mittwa)

„Na průkazku jsem tady čekal přes dva měsíce...normálně ji člověk dostane do měsíce
(Sankara)

„Průkazku jsem potřeboval, protože cesta do práce by mi vyšla snad o polovinu levněji...když jsem tam přišel a řekl, že čekám déle než měsíc a průkaz nutně potřebuju...hádej, co...do půl hodiny mi ji vyřídili“ (Ahmed)

„Průkaz mi nevyřídili ani potom, co jsem tam dvakrát volal...všichni už průkaz měli...věděl jsem i o ostatních, že ho nemají...zdálo se mi to nefér, protože jsem si připlácel za jízdu autobusu o polovinu...když člověk nemá moc peněz, tak ho to štve.
(Hamadou)

3.4.6 Sociální kontakt

Poslední část výsledku analýzy dat, bych chtěl věnovat oblasti sociálního kontaktu s maltským obyvatelstvem. Tuto oblast nelze brát jako diskriminační, neboť člověk si samozřejmě může vybírat, s kým bude trávit čas a kdo mu je sympatický. Mnoho respondentů však, i přes tuto skutečnost zmínilo, že by rádi poznali maltské občany, avšak vnímají určitou bariéru, která se nachází mezi nimi a Malťany. V rámci mé teoretické části jsem definoval určité postoje většinové společnosti k cizincům, které následně mohou vytvářet, v tomto případě, určité bariéry.

„Nemám tady žádné maltské přátele, těžko se tady nějakým způsobem tráví čas, protože jsem tady sám. Rád bych je všechny poznal, ale zdá se mi, že ani nemají zájem nás poznat více. Málokdy se mi stane, že se s někým dám do řeči, spíše se mi vyhýbají. (Abdul)

„Je určitě těžké najít si bílé přátele, protože oni sami riskují, že se na ně společnost bude dívat jinak. Nemluví se o tom, ale když vidím některé pohledy Malťanů, štve mě to. Jako by mi nevěřili, neusmějou se, nepozdraví. Mrzí mě to, ale bohužel chápu jejich pohled na věc. Nesouhlasím s tím, ale rozumím, proč se ke mně chovají tak jak se chovají.“ (Hamadou)

„Možná jsem ještě nenarazil na správné lidi, ale myslím si...no...myslím si, že lidé se tím spíše brání...víš...tím, že se s námi nechtějí bavit...nemám rád, ale když říká, že jsme všichni stejní...to není pravda.“ (Mittwa)

„No...rád bych se s někým spřátelil...když jsem přijel, snažil jsem se být velmi přátelský...ale...no...po nějakém čase jsem s tím přestal, protože jsem věděl, že to k ničemu není...oni na tebe už názor dávno mají...to jsem si říkal“ (Jospeh)

Někteří respondenti, kteří jsou v pravidelném kontaktu s maltskými přáteli, se rozpovídali o důležitosti navazování kontaktů s většinovou společností, ale také o obtížnosti získávání důvěry u maltských občanů.

„Mám zde pár maltských přátel, se kterými trávím čas, například tím, že jdeme k moři nebo jdeme tancovat. Jsem za ně moc rád, protože mě berou naprosto normálně“

a neřeší, odkud jsem. Někdy mám pocit, že se nás lidé tady bojí, je těžké se s nimi dát do řeči, protože cítíte, že jsou z vás nervózní a vždycky někam spěchají.“ (Sankara)

„Znám z práce pár Maltanů, se kterými mám dobré vztahy, ale nenazval bych tyto vztahy přátelské. Na Maltě mám problém seznámit se s jinými lidmi...rád bych tady poznal přátele, ale zdá se mi, že nás tady nikdo moc neřeší“ (Mustafa)

„Mám dva kamarády, kteří se ke mně chovají naprosto normálně a děláme společně to, co nás baví. Je to skvělé, když tady máte známé, kteří se vám snaží pomoci. Moc mi pomohli, hlavně v začátcích. Samozřejmě jsem se ale potkal taky s Malťany, kteří vám dají jasně najevo, že jste v jejich zemi, jakoby si mysleli, že chceme Maltu ovládnout. Kdybych měl možnost je uklidnit a říct jim, že jediné co chci, je založit zde rodinu a žít zde spořádaně, ulevilo by se mi a možná i jim. Myslím, že největším problémem je to, že se vlastně vůbec neznáme.“ (Mohamed)

3.5 Shrnutí analýzy dat

Ze získaných dat jsem identifikoval celkem šest oblastí, které respondenti nejčastěji uváděli jako diskriminační. Kategorie nebyly členěny podle žádných kritérií, jednalo se o mé subjektivní členění. První oblastí, kterou jsem se v rámci mého výzkumu zabýval, byla oblast zaměstnání. V této oblasti respondenti hovořili o složitosti nalezení zaměstnání a dlouhých chvílích čekání na vyjádření zaměstnavatelů ohledně jejich přijetí či nepřijetí. Často to bohužel končilo tím, že respondenti žádného vyjádření nedočkali a tak museli zkoušet nalézt zaměstnání jinde. Mnozí účastníci výzkumu také zmiňovali složité podmínky, které si firmy kladly pro přijetí uchazeče. Pro migranty tak bylo velmi složité nalézt možnost pracovat legálně. Tuto oblast jsem rozdělil na dvě části, neboť výpovědi respondentů mě přiměly ke zpracování oblasti, která je velmi úzce spojená se zaměstnáním, a to pracovní kolektiv. Účastníci výzkumu se tak rozpovídali o problémech, které souvisely se zapadnutím do pracovního kolektivu. Mnozí zmiňovali odmítavý postoj jejich spolupracovníků, kdy dávali jasně najevo svou nadřazenost, to se projevovalo nadměrnou náročností práce v nevyhovujících podmínkách. Část respondentů se také zmínila o předsudcích, které jsou spojené s pobytovým zařízením Marsa Open Centrum. Ve druhé kategorii jsem se zaměřoval na oblast bydlení. V této části najdeme vyjádření respondentů, kteří vnímají

obtíže spojené s hledáním vyhovujícího bydlení. Mnozí respondenti si stěžovali na časté dotazování ohledně jejich země původu, kdy nájemníci záměrně odmítali zájemce z důvodu jejich etnické příslušnosti. Část respondentů měla také zkušenost s podvodným systémem v rámci pravidelného zvyšování nájmu. Tuto zkušenost migranti hodnotili jako jasnou snahu podvodníků o vydělání si na úkor jejich neinformovanosti a neznalosti zákonů. Třetí oblast, kterou jsem identifikoval jako diskriminační, jsem nazval Přístup na veřejné akce. V této kategorii se respondenti podělili o zkušenosti s neinformovaností maltské veřejnosti ohledně průkazu totožnosti Marsa card, který pro klienty Marsa Open Centra slouží místo občanského průkazu. Účastníci výzkumu tak hovořili o situacích, kdy nebyli vpuštěni na taneční zábavy, fotbalové utkání či nočních klubů, kde bylo požadováno prokazování se občanským průkazem. Respondenti se marně snažili přesvědčit organizátory o tom, že Marsa card slouží jako průkaz totožnosti. Často hovořili o ponižujícím chování ze strany organizátorů akcí. Další kategorií, kterou jsem se zabýval v rámci výsledku analýzy dat, je oblast veřejné dopravy. Respondenti zmiňovali časté kontroly jejich jízdenek ze strany řidičů autobusu. Účastníci výzkumu si stěžovali na situace, kdy řidiči požadovali jízdenku pouze od nich, načež ostatní nechal bez kontroly. Migranti mluvili také o záměrném nezastavování na zastávce poblíž Marsa Open Centra, což pro některé znamenalo vzniklé zpoždění na cestě do zaměstnání. Předposlední oblast jsem zvolil, dle výpovědí respondentů, popisem zkušeností s neochotou maltských institucí v rámci projednávání a vyřizování různých záležitostí. Respondenti se setkali s neochotou pracovníků bavit se anglicky bez tlumočnicka, což někteří migranti nechápali. Dále hovořili o dlouhém čekání na vyhotovení autobusového průkazu, kdy mnozí čekali déle než je čekací lhůta a museli si tedy připlácet za autobusovou dopravu. Poslední kategorii, kterou jsem zvolil pro výzkumnou část mé práce, je oblast sociálních kontaktů s maltskými občany. Respondenti v rozhovorech zmiňovali jistou bariéru mezi nimi a Malťany v rámci vzájemného porozumění a nalézání přátel. Dle mého názoru, na základě těchto výsledků, se domnívám, že cíl mé práce byl splněn, respektive popsal jsem celkem 6 oblastí diskriminace migrantů z Marsa Open Centra na Maltě ze strany maltské veřejnosti.

3.6 Diskuze

Jak jsem již psal dříve, uvědomuji, že tato práce je ryze subjektivní pohled migrantů na jejich vztah s maltskou veřejností. Tato práce nedává prostor objektivním faktům, které bychom mohli získat například dotazováním se druhé strany, a to maltské veřejnosti. Myslím si, že názor na diskriminaci migrantů by byl opačný, avšak zařazení maltské veřejnosti do výzkumného vzorku by práci prospělo v rámci objektivního náhledu na stigmatizaci. Vnímám tento fakt a uvědomuji si, že těžko by tato práce mohla najít uplatnění u odborné veřejnosti.

Za možnou bariéru považuji mou nezkušenost v roli výzkumníka, kdy jsem v rámci své praxe, sbíral výzkumné data poprvé. Určitou roli také mohlo hrát vedení rozhovoru v anglickém jazyce, kdy autorka Padgettová (2008:119) upozorňuje na rizika spojená s prováděním výzkumu v jiném než mateřském jazyce a vybízí k opatrnosti při analýze a interpretaci.

V práci se zabývám zkoumáním diskriminačních oblastí z pohledu migrantů z Marsa Open Centra na Maltě. Za další možnost zpracování by nepochybně stál náhled maltské veřejnosti na problematiku diskriminace migrantů, která vzniká vlivem sociální stigmatizace. Lze pouze spekulovat, jaký výsledek by tato hypotetická práce přinesla. Další možné směřování práce by mohlo být zkoumání prožívání migrantů, kteří mají určitou zkušenost s projevy diskriminace. Práci by bylo možné zaměřit také na to, jak se migranti vyrovnávají s diskriminací, jak a jestli s ní nějakým způsobem bojují či jakým způsobem se s ní vyrovnávají. Z psychologického hlediska bychom také mohli zkoumat vnímání změn vlastní sociální identity migrantů, kteří se cítí být diskriminováni.

4 Závěr

Cíle této bakalářské práce bylo pomocí kvalitativního výzkumu zjistit, v jakých oblastech se migranti z Marsa Open Centra na Maltě cítí být diskriminováni. Na základě tohoto cíle jsem, v rámci výzkumu, shrnul tyto oblasti do šesti kategorií: zaměstnání, bydlení, přístup na veřejné akce, veřejná doprava, neochota maltských institucí a sociální kontakt. Tyto kategorie, jak pevně doufám, poslouží čtenáři nahlédnout „pod pokličku“ každodenních problémů, se kterými se setkávali migranti z Marsa Open Centra. Uvědomuji si vysokou míru subjektivity v rámci nahlížení na diskriminaci migrantů a jejich zkušenosti s diskriminací ze strany maltské veřejnosti. Výsledek analýzy dat nepovažuji za objektivní skutečnost, ale pouze jako náhled na problematiku diskriminace z pohledu migrantů na Maltě. Prostřednictvím své praxe jsem měl možnost potkávat mnoho migrantů, kteří byli nespokojeni s poměry na Maltě a právě proto jsem se rozhodl zabývat se touto problematikou. Chtěl jsem poukázat na problémy přesně tak, jak je líčili migranti z Marsa Open Centra. Postupem času jsem si začal uvědomovat, že jen těžko dokážu uchopit tuto práci objektivně, neboť na téma Stigmatizace migrantů z Marsa Open Centra na Maltě lze nahlížet z různých perspektiv. Já si zvolil perspektivu migrantů z Marsa Open Centra, protože jsem s nimi byl v každodenním kontaktu a svým způsobem jsem byl ovlivněn prostředím, ve kterém jsem pracoval. Výzkum jsem se snažil podložit kvalitními teoretickými výstupy, které jsem často překládal z anglického jazyka, ovšem vnímal jsem komplikaci v absenci zdrojů o problematice stigmatizace migrantů obecně.

Teoretická část se zabývala dvěma hlavními tématy, která jsou úzce spojené s mým tématem a cílem práce. První kapitulu jsem věnoval nastínění historie migrace na Maltě a náhledu na současnou migrační situaci, především proto, aby měl čtenář přehled o tom, jak se situace vyvíjela a jak vypadá dnes. Myslím si, že pochopení vývoje migrační politiky a celkové situací na Maltě nám pomůže vcítit se do životů maltské veřejnosti, pro které je toto každodenní realita. Další část první kapitoly jsem nazval sociokulturní podmínky na Maltě, kde jsme si stručně představili Maltu jako zemi, která má svou kulturu a sociální problematiku. V předposlední části první kapitoly jsem se zabýval představením organizace Foundation for shelter and support to migrants, která působila v Marsa Open Centru. Vysvětlením základních informací o této

organizace, ale i Marsa Open Centra jsme se dotkli podmínek, které byly pro migranty každodenní realita. Na závěr první kapitoly jsem definoval postoje k cizincům, přesněji jsme si vysvětlili toleranci, předsudek a stereotyp. Tato kapitola přímo navazuje na výzkumnou část, ve které vypovídali respondenti o svých zkušenostech s maltskou veřejností. Znalost těchto postojů nám pomohla k hlubšímu pochopení vztahu mezi maltskou veřejností a migrantů z Marsa Open Centra. Druhá kapitola se věnovala definováním pojmů stigma a sociální stigmatizace, čemuž se věnuje tato práce. Dále jsme si vysvětlili, co to znamená sociální exkluze. Zjistili jsme, že sociální exkluze vzniká vlivem sociální stigmatizace a nastínili jsme si několik forem sociální exkluze. Ve výzkumné části jsem se pak snažil poukázat na tento fenomén prostřednictvím rozhovorů s migranty z Marsa Open Centra na Maltě.

Výsledky výzkumu mé bakalářské práce, jak věřím, poslouží studentům oboru sociální a humanitární práce vyjíždějícím na zahraniční praxe s cílem pracovat s migranty. Práce se zabývá oblastmi, které migranti subjektivně zvolili jako diskriminační. Krom toho, tyto výsledky mohou posloužit všem, kteří se jakýmkoliv způsobem zabývají migrací, stigmatizací či projevy diskriminace. Na závěr bych rád zmínil, že ačkoliv se výsledek výzkumné části může zdát kritický k maltské veřejnosti, stále beru Maltu jako zemi, která v rámci migrační politiky, azylových procedur a dalších návazných integračních center, pomohla mnohým migrantům začlenit se do evropské společnosti, což oceňuji a respektuji.

Zdroje

1. CAMILLIERI, C. 2015. Malta Integration Network: A way forward for a National Integration Policy in Malta. Aditus Foundation, Valletta, Malta.
2. CAMREL. 2000. A Concise History of Malta. Msida: Mireva Publications.
3. CASSAR, C.M. 2013. Researching Migration and Asylum in Malta: A Guide. People for Change Foundation, Malta.
4. CROCKER J. 1998. Social stigma. Boston, MA: McGraw-Hill
5. ČERVENKA, Karel. 2004. Stigmatizace, morální netečnost a expertní pojmy: možné uchopení fenoménu displacement/vymístění. Sociální studia
6. ČLOVĚK V TÍSNI. (2015). Pohled z malty, ne já nejsem rasista, ale. Dostupné 6. 6. 2017 z: <https://www.clovekvtisni.cz/cs/clanky/pohled-z-malty-ne-ja-nejsem-rasista-ale>
7. DEBONO, D. 2013. Naturalisation Procedures for Immigrants, Malta. EUDO Citizenship Observatory, European University Institute, Italy.
8. DISMAN, M. 2002. Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele, Praha, Karolinum
9. ELLUL, M. 2010. Presentation on: Local Perspective of Obesity Problem. Keynote
10. GIDDENS A. 2004. Sociologie. Praha: Argo.
11. GIVEN, M. L., 2008. The SAGE Encyclopaedia of Qualitative Research Methods. London: SAGE Publications Ltd.
12. GOFFMAN, Erving. 2003 Stigma. Poznámky o způsobech zvládání narušené identity. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON)
13. GRYGAR, Jakub. 2007. Sociální vyloučení, předsudky a diskriminace. Dostupné 7. 6. 2017 z: http://www.mkc.cz/uploaded/download/Antidiskriminacni_vzdelavani.pdf
14. HENDL, J., 2008. Kvalitativní výzkum: základní teorie, metody a aplikace. Praha: Portál.
15. HEREK, G. M. 2007. Confronting stigma and prejudice: Theory and practice. Journal of Social Issues
16. JENS, BERG. 2010. Historical Dictionary of Malta. USA: Scarecrow Press.

17. KABELA, M. 2002. Holandská skutečnost. Brno: Barrister & Principal.
18. MALTA DECLARATION (2017) Malta declaration dostupné 3. 6. 2017 z: [file:///C:/Users/NDC-2/Downloads/03-malta-declaration-cs%20\(3\).pdf](file:///C:/Users/NDC-2/Downloads/03-malta-declaration-cs%20(3).pdf)
19. MAREŠ, Petr. 2006. Faktory sociálního vyloučení. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí.
20. MIOVSKÝ, M., 2006. Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu. Praha: Grada Publishing, a. s.
21. MORÁVEK, J. 2004. Hodnocení technik vytváření postojů k etnickým minoritám ve výchově. Diplomová práce. UK.
22. POLEHŇA, Jan. 1988. Teorie sociální exkluze a naše reality. Sociologický obzor (samizdat),
23. STRAUSS, A., CORBINOVÁ, J., 1999. Základy kvalitativního výzkumu: Postupy a metody techniky zakotvené teorie. Brno: Sdružení Podané Ruce
24. ŠMAUSOVÁ, G. (1999) Rasa jako rasistická konstrukce Dostupné 17. 5. 2017 z: http://sreview.soc.cas.cz/uploads/2043c354e3bf0413ccacc9a76326fd652d5f128c_194_433SMAUS.pdf
25. ŠVAŘÍČEK A SPOL. 2007. Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. Portál, s. r. o., Praha
26. THE JESUIT REFUGEE SERVICE – MALTA. 2013. Home: What we do [online]. Dostupné: 5. 4. 2017 z: <http://www.jrsmalta.org/>
27. TIMES OF MALTA. (2016). Migration is still very troubling to maltese. Dostupné 19. 5. 2017 z: <https://www.timesofmalta.com/articles/view/20160730/local/migration-is-still-very-troubling-to-maltese.620436>
28. TOPINKA, D., JANOUŠKOVÁ, K., KLIMENT, P. 2010. Strategie zvládnání obtížných situací cizinci z Ukrajiny a Mongolska. Ostrava.
29. VÁGNEROVÁ, Marie. 1999. Psychopatologie pro pomáhající profese. Variabilita a patologie lidské psychiky. Praha: Portál, s. r. o.
30. VÁVRA, M. 2006. Nesnáze s měřením postojů. Praha: Fakulta sociálních věd UK
31. VOLEK, Jaromír. 2000. Konstrukce morální paniky a sociální exkluze. Sociální studia. Brno: Masarykova univerzita
32. WILLIAMS P. 2009. Malta – Island Under Siege. Pen and Sword Books

Počet stran: 45 stran (78 667 znaků včetně mezer)